

Üniversite Sıralamasında Akademik Teşvik Puanlarının Kullanılması: Devlet Üniversiteleri ve Fakülteleri Sıralaması [DÜS-2018]

Engin Karadağ^{1*}, Cemil Yücel², Cüneyt Belenkuyu³

¹Akdeniz Üniversitesi, ²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, ³Süleyman Demirel Üniversitesi

Özet

Devlet Üniversiteleri ve Fakülteleri Sıralaması [DÜS] ilk olarak 2016 yılında gerçekleştirilmiş olup araştırma 2017 ve 2018 yıllarında tekrarlanmıştır. DÜS'un temel amacı, devlet üniversitelerini ve fakültelerini akademik teşvik puanları temelinde sıralayarak üniversite yönetimlerine farklı bir veri kaynağı sağlamaktır. DÜS Türkiye'deki devlet üniversite ve fakültelerini akademik teşvik performanslarına göre sıralamaktadır. Sıralamasında, üniversitelerin akademik teşvik komisyonları tarafından onaylanan puanlar ile YÖK tarafından yayınlanan öğretim üyesi verileri kullanılmıştır. Sonuçlar; Fakülte türlerinin puanlarının ortalamaları sıralandığında en yüksek puan ortalamasına sahip ilk üç fakülte türü; (i) Su Ürünleri, (ii) Eczacılık ve (iii) Orman Fakültelerine aittir. Devlet üniversiteleri akademik teşvik sistemi temelinde sıralandığında ilk beş üniversitesi; (i) İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, (ii) İskenderun Teknik Üniversitesi, (iii) Ege Üniversitesi, (iv) Hacettepe Üniversitesi ve (v) Akdeniz Üniversitesi'dir.

Anahtar kelimeler: Akademik teşvik, üniversite sıralaması, devlet üniversitesi

Use of Academic Incentive Points in University Rankings: State University Rankings (SUR-2018)

Abstract

State University Rankings (SUR) was first carried out in 2016 and the research was repeated in 2017 and 2018. The main purpose of SUR is to provide a different source of data to the university administrations by ranking state universities and faculties based on their academic incentive scores. SUR ranks state universities and faculties in Turkey according to their performance in academic incentive. In the ranking process, scores that are approved by universities' academic incentive commissions and data on the number of faculty members published by CoHE. Results; When ranking the average scores of the faculty types, the first three faculty types with the highest average score are; (i) Faculty of Fisheries/Aquaculture, (ii) Faculty of Pharmacy and (iii) Faculty of Forestry. When the state universities are listed on the basis of the academic incentive system, the first five universities are; (i) İzmir Institute of Technology, (ii) İskenderun Technical University, (iii) Ege University, (iv) Hacettepe University and (v) Akdeniz University.

Keywords: Academic incentive, university ranking, state university

1. GİRİŞ

Üniversite sıralamaları özellikle son yıllarda hem akademisyenler hem de kamuoyu için oldukça dikkat çeken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye bağlamında yükseköğretim sıralamalarının gücü sıralama sistemlerinin kamuoyunda yarattığı tartışma ortamından ve üniversitelerin, genellikle yüksek puanlı üniversitelerin, sıralamalar sonucu elde ettikleri sıraları reklam aracı olarak kullanma uygulamalarından görülebilmektedir. Ancak konunun bilimsel anlamda tartışmaya açık taraflarının da olduğu ortaya konulmaktadır. Kullanılan göstergeler, sıralamalarda

kullanılan yöntemler en çok eleştiriyi alan noktalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sistemlerin oluşturulma süreçleri, yükseköğretim kurumlarının girdi ve çıktı göstergeleri olarak kullanılan değişkenler bu bağlamda önemli konular olmaktadır. Uluslararası sıralama sistemlerinin kullandığı göstergelere bağlı olarak taşıdıkları zayıflıklar ve yönetsel önyargıları yapılan sıralamaları tartışmalı hale getirmektedir. Özellikle uluslararası sıralama ve sınıflama sistemlerinin ülkeler bazında bağlamsal faktörleri dikkate almaması ve sonuç olarak her sıralama sonucunun önceden tahmin edilerek sıralamanın genellikle aynı olması konunun yerel bağlamda da ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Türkiye'de 2016 yılından itibaren yürürlüğe giren Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliği'yle devlet üniversitelerinde görev yapan akademik personelin çalışmalarına belirli oranlarda puanlama yapılarak maddi teşvik uygulamasına başlanmış-

*Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Engin Karadağ, Email: engin.karadag@hotmail.com

Geliş Tarihi / Received Date: 04.13.2018
Kabul Tarihi / Accepted Date: 30.03.2018

Doi: 10.26701/uad.401249

tır. Akademik teşvik kapsamında akademisyenlerin proje, araştırma, yayın, tasarım, sergi, patent, atıf, tebliğ ve ödül faaliyet alanlarından her birinden alınan puanın en çok 30 puanı hesaba alınarak, toplam puan da 100 puanı geçmemek kaydıyla aldıkları puan hesaplanmakta ve akademik kadroya göre yapılan oranlamayla akademik teşvik ödeneği belirlenmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Üniversite sıralamalarının yönetsel bağlamda tartışmalı noktalarının olduğu sıralama sistemlerine ilişkin literatürde sıkça ele alınan konulardan birisidir. Sıralama sistemlerinin üniversitelerin sırasını belirleyen performans ölçütlerini seçme sebepleri, sıralama sistemlerinin akademik kalite tanımlarını açıkça ortaya koymamaları bu sistemlerle ilgili tartışmalı konuların en önemlileri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sıralama sistemlerini karşılaştırmalı olarak inceleyen ve üniversitelerin farklı sistemlerdeki sıralamalarını ilişkisel olarak inceleyen çalışmalar sistemler arasındaki yönetsel güçlü ve zayıf yönleri de göstermektedir. Dünya çapında kabul edilirliliği birçok ülke tarafından kabul edilen ve sonuçları medyaya haber konusu olan uluslararası sıralama sistemleri incelendiğinde önemli gösterge başlıkları Tablo 1’de verilmiştir (Altbach, 2015; Bothwell, 2015; Chen ve Feng, 2015; Çakır,

Tablo 1. Uluslararası sıralamalarda kullanılan göstergeler

Gösterge	Gösterge Açıklaması
Çıktı	Farklı indeksler kullanılarak belirlenen toplam doküman sayısı
Öğretim Üyesi Başına Düşen Makale Sayısı	Makale sayısının öğretim üyesi sayısına bölünmesiyle elde edilen değişken
Uluslararası İşbirliği	Kurumun yabancı kurumlarla işbirliği içinde ürettiği çıktı
Yüksek kaliteli Yayın	Bir kurumun dünyanın en etkili bilimsel dergilerinde yayınladığı yayın sayısı
Mükemmeliyet	Belirli bir alanda en çok atıf alan en üst %10'luk dilimde yer alan yayın sayısı
Atıf sayısı	Belirli indeks sonuçlarına göre alınan toplam atıf sayısı
Öğretim üyesi başına düşen atıf sayısı	Atıf sayısının öğretim üyesi sayısına bölünmesiyle elde edilen değişken
Toplam bilimsel doküman sayısı	Toplam yayın, tebliğ vb. sayısı
Öğretim üyesi başına düşen toplam bilimsel doküman sayısı	Bilimsel doküman sayısının öğretim üyesi sayısına bölünmesiyle elde edilen değişken
Bilimsel liderlik	Kurumdaki akademisyenin sorumlu yazar olduğu yayın sayısı
Bilimsel yetenek havuzu	Kurumun toplam yayın sayısındaki farklı yazarların toplam sayısı
Yenilikçi bilgi	Patentlerde atıf alan bilimsel yayın sayısı
Teknolojik etki	Patentlerde atıf alan bilimsel yayın oranı
Web büyüklüğü	Kurumun sitesiyle ilişkili sayfa sayısı
Doktora mezun sayısı	Kurumdan mezun olan doktoralı mezun sayısı
Doktora öğrenci oranı	Doktora öğrenci sayısının aynı dönemdeki toplam öğrenci sayısına oranı
Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı	Öğrenci sayısının öğretim üyesi sayısına bölünmesiyle elde edilen değişken
Tanınırlık	İlgili alanda üniversitenin ne kadar tanındığına ilişkin araştırma sonucu
Mezunlar	Nobel ve Fields ödülü alan mezun sayısı
Mezun tanınırlığı	En yetkin, yenilikçi, verimli mezun veren kurumlar

Acartürk, Alaşehir ve Çilingir, 2015; Ferreira ve Pechincha, 2015; Hazelkorn, 2015; Marginson, 2014).

3. YÖNTEM

DÜS'ün temel amacı Türkiye'deki devlet üniversiteleri ve bu üniversitelere bağlı fakülteleri akademik teşvik performanslarına göre sıralamaktır. İlk olarak 2016 (2015 performansları) yılında yürürlüğe giren Akademik Teşvik Programı 2017 ve 2018 yılında da (2016 ve 2017 performansları) devam etmiştir. Akademik teşvik yönetmeliği; devlet yükseköğretim kurumu öğretim elemanlarının dokuz faaliyet türünden akademik teşvik puanlarının hesaplanmasını ve bu puanlara göre teşvik ödemesi almalarını düzenlemektedir. Öğretim elemanlarının performansları dokuz faaliyet türünde puanlanmaktadır (YÖK, 2016). Bu faaliyet türleri;

1. Proje	6. Patent
2. Araştırma	7. Atıf
3. Yayın	8. Tebliğ
4. Tasarım	9. Ödül
5. Sergi	

Bir öğretim elemanının teşvikten yararlanabilmesi için yukarıdaki dokuz faaliyet türünden en az 30 puan alması gereklidir. Akademik teşvik puanlarının hesaplanmasında en yüksek puan sınırı 100'dür. Yönetmelikle öğretim elemanlarının birden fazla alanda faaliyet göstermelerini sağlamak amacıyla, her bir faaliyet alanından alabileceği puan 30 puanla sınırlandırılmıştır.

Devlet üniversitelerinde görev yapan öğretim elemanlarının 2017 yılında akademik anlamda ne düzeyde aktif olduklarını yansıtmaları açısından oldukça önemli bir veri ile karşı karşıyayız. Bu sıralama diğer sıralamalardan farklı olarak, üniversitelerin ve özellikle de fakültelerin güncel bir resmini sunmaktadır. DÜS oluşturulurken üniversitelerin Akademik Teşvik Düzenleme, Denetleme ve İtiraz Komisyonu tarafından onaylanan puanlar ve YÖK-SİS'ten alınan güncel (2018, Şubat) öğretim elemanları verileri kullanılmıştır. Sıralama sadece devlet üniversiteleri ve fakülteleriyle sınırlıdır.

Puanlamaların hesaplanmasında araştırma görevlileri, öğretim görevlileri ve uzmanların faaliyet puanları iki (2); yardımcı doçentlerin puanları bir buçuk (1,5); doçent ve profesörlerin puanları bir (1) katsayısıyla ağırlıklandırılmıştır. Bu durum bütün üniversitelerde aynı olduğundan (sabit hata) sıralamaları etkilememektedir.

Sıralamalarda öncelikle, bütün üniversiteler bir bütün olarak değerlendirilerek Türkiye'de akademik teşvikten yararlanan öğretim üyesi sayının sıralamaya dâhil edilen 108 devlet üniversitesinin öğretim üyesi sayısına oranı (sabitleştirme katsayısı) hesaplanmıştır. Daha sonra ise her bir üniversitenin akademik teşvikten yararlanan öğretim üyesi sayısının, o üniversitenin bütün öğretim üyesi sayısına oranı (üniversite katsayısı) hesaplanmıştır. Son aşamada ise, üniversite katsayısının sabitleştirme katsayısı-

Tablo 2. Devlet Üniversitelerinde Akademik Teşvikten Yararlananların Dağılımı

Unvan	DÜS-2018				DÜS-2017				DÜS-2016	
	Toplam Sayı	Teşvikten Yararlanan Sayısı	Oran	Ortalama	Toplam Sayı	Teşvikten Yararlanan Sayısı	Oran	Ortalama	Teşvikten Yararlanan Sayısı	Ortalama
Profesör	18.527	12.716	69%	64	16.183	9.369	58%	61	6.493	51
Doçent	12.201	9.270	76%	62	10.640	7.123	67%	59	5.310	48
Yardımcı Doçent	27.153	15.650	58%	59	24.398	11.559	47%	54	7.366	44
Araştırma Görevlisi	40.600	10.704	26%	52	37.019	6.623	18%	50	3.466	44
Öğretim Görevlisi	15.792	4.482	28%	50	14.197	2.433	17%	48	1.224	41
Uzman	3.538	652	18%	51	2.962	341	12%	48	139	43
Okutman	6.920	608	9%	45	6.000	344	6%	43	147	42
Unvanı açıklanmayan	-	-	-	-	-	2.574	-	54	1.843	46
TOPLAM	124.731	54.082	43%	58	111.399	40.366	36%	56	25.988	47

Tablo 3. Fakülte Türlerinin Performansları

Sıra	Fakülteler	DÜS 2018		DÜS 2017		DÜS 2016	
		Puan Aralığı	Sıra	Puan Aralığı	Sıra	Puan Aralığı	Sıra
1	Su Ürünleri Fakültesi	70-75	1	65-70	1	50-55	1
2	Eczacılık Fakültesi	65-70	2	60-65	2	50-55	2
3	Orman Fakültesi	65-70	3	60-65	3	50-55	3
4	Ziraat/Tarım Fakültesi	65-70	4	60-65	4	45-50	4
5	Veteriner Fakültesi	65-70	6	60-65	6	45-50	6
6	Teknoloji Fakültesi	60-65	5	60-65	5	-	-
7	Mühendislik Fakültesi	60-65	8	55-60	8	50-55	8
8	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	60-65	9	55-60	9	-	-
9	Deniz Bilimleri Fakültesi	60-65	10	55-60	10	50-55	10
10	Eğitim/Eğitim Bilimleri Fakültesi	60-65	14	55-60	14	45-50	14
11	Fen Fakültesi	60-65	7	60-65	7	50-55	7
12	Sağlık Bilimleri/Hemşirelik/Sağlık YO	60-65	13	55-60	13	-	-
13	Spor Bilimleri Fakültesi / BESYO	60-65	16	50-55	16	40-45	16
14	Diş Hekimliği Fakültesi	55-60	12	55-60	12	45-50	12
15	Tıp Fakültesi	55-60	11	55-60	11	45-50	11
16	Fen Edebiyat Fakültesi	55-60	15	55-60	15	45-50	15
17	Güzel Sanatlar Fakültesi	55-60	18	50-55	18	45-50	18
18	Turizm Fakültesi / Turizm YO	55-60	20	50-55	20	40-45	20
19	Siyasal Bilimler Fakültesi	55-60	25	45-50	25	45-50	25
20	Edebiyat/Fakültesi	50-55	22	50-55	22	45-50	22
21	Enstitüler	50-55	17	50-55	17	-	-
22	Meslek Yüksek Okulları	50-55	21	50-55	21	40-45	21
23	İİBF / İktisat / İşletme Fakültesi	50-55	24	45-50	24	40-45	24
24	Mimarlık/Mimarlık ve Tasarım/ Sanat Tasarım Fakültesi	50-55	19	50-55	19	-	-
25	İletişim Fakültesi	50-55	23	45-50	23	40-45	23
26	İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi	45-50	26	45-50	26	40-45	26
27	Hukuk Fakültesi	45-50	28	40-45	28	40-45	28
28	Konservatuar	45-50	27	40-45	27	40-45	27

sından uzaklığına göre her bir üniversitenin Düzeltmiş Puan Ortalaması hesaplanmış ve sıralanmıştır. Aynı işlem fakülteler için de gerçekleştirilmiştir. Ayrıca raporda sıralamalar ve puanlar DÜS-2017 (2016 akademik faaliyetleri) ile karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

4. BULGULAR

4.1 DÜS-2018 Genel Bulgular

Tablo 2'de devlet üniversitelerinde akademik teşvikten yararlananların dağılımları sunulmuştur. 2016 yılında

120 bin öğretim elamanının sadece 25.988'i; 2017 yılında da 111 bin öğretim elemanından 44.036 kişi akademik teşvik programından yararlanabilirken 2018 yılında 124 bin öğretim elemanından bu sayı yaklaşık %30 artışla 54.366'ya ulaşmıştır. Ayrıca 2018 yılında bütün unvanların ortalamasında az da olsa bir artış bulunmaktadır.

4.2 Fakülte Türleri Bağlamında Performans Bulguları

Tablo 3'te fakülte türlerinin performanslarına ilişkin bulgular karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. Fakülte türlerinin puanlarının ortalamaları sıralandığında en yüksek puan ortalamasına sahip ilk üç fakülte türü (i) Su Ürünleri, (ii) Eczacılık ve (iii) Orman Fakültelerine aittir. Buna karşın en düşük üç fakülte türü ise (i) Hukuk, (ii) Konservatuar ve (iii) İlahiyat fakülteleridir.

4.3 DÜS-2018 Üniversite Sıralamaları

Tablo 4'te devlet üniversitelerinin akademik teşvik sistemi temelinde sıralamaları sunulmuştur. Tabloda görüleceği üzere sıralamanın ilk beş üniversitesi; (i) İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, (ii) İskenderun Teknik Üniversitesi, (iii) Ege Üniversitesi, (iv) Hacettepe Üniversitesi ve (v) Akdeniz Üniversitesidir.

Tablo 4. Devlet Üniversiteleri Genel Sıralaması

2018 Sıra	Üniversite	Puan Aralığı	2017	
			Sıra	Puan Aralığı
1	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	65-70	4	60-65
2	İskenderun Teknik Üniversitesi	65-70	2	60-65
3	Ege Üniversitesi	65-70	1	60-65
4	Hacettepe Üniversitesi	65-70	6	60-65
5	Akdeniz Üniversitesi	65-70	3	60-65
6	Anadolu Üniversitesi	65-70	-	-
7	Gebze Teknik Üniversitesi	65-70	12	60-65
8	Çukurova Üniversitesi	65-70	5	60-65
9	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	65-70	-	-
10	Süleyman Demirel Üniversitesi	65-70	7	60-65
11	Harran Üniversitesi	65-70	18	60-65
12	Selçuk Üniversitesi	65-70	9	60-65
13	İstanbul Teknik Üniversitesi	65-70	-	-
14	Boğaziçi Üniversitesi	65-70	-	-

15	Abdullah Gül Üniversitesi	60-65	8	60-65
16	Necmettin Erbakan Üniversitesi		34	55-60
17	Ahi Evran Üniversitesi		55	55-60
18	Bartın Üniversitesi		26	55-60
19	Düzce Üniversitesi		15	60-65
20	Ankara Üniversitesi		21	55-60
21	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi		25	55-60
22	Gazi Üniversitesi		29	55-60
23	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi		10	60-65
24	Yıldız Teknik Üniversitesi		-	-
25	Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi		86	50-55
26	Bayburt Üniversitesi		48	55-60
27	Ordu Üniversitesi		20	55-60
28	Amasya Üniversitesi		17	60-65
29	Adana Bilim Ve Teknoloji Üniversitesi		63	55-60
30	Karadeniz Teknik Üniversitesi		11	60-65
31	Erciyes Üniversitesi		-	-
32	Giresun Üniversitesi		30	55-60
33	Bursa Teknik Üniversitesi		42	55-60
34	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi		22	55-60
35	Kastamonu Üniversitesi		13	60-65
36	Fırat Üniversitesi		-	-
37	Sakarya Üniversitesi		43	55-60
38	Manisa Celal Bayar Üniversitesi		68	50-55
39	Gaziosmanpaşa Üniversitesi		24	55-60
40	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi		57	55-60
41	Bingöl Üniversitesi		46	55-60
42	İstanbul Üniversitesi		14	60-65
43	Batman Üniversitesi		72	50-55
44	İnönü Üniversitesi		27	55-60
45	Balıkesir Üniversitesi		49	55-60
46	Yalova Üniversitesi		80	50-55
47	Mustafa Kemal Üniversitesi		31	55-60
48	Kırıkkale Üniversitesi		70	50-55
49	Erzurum Teknik Üniversitesi		94	45-50
50	Atatürk Üniversitesi		23	55-60
51	Gaziantep Üniversitesi		39	55-60
52	Kilis 7 Aralık Üniversitesi		32	55-60
53	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi		45	55-60
54	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi		-	-
55	Munzur Üniversitesi	33	55-60	
56	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	16	60-65	
57	Kafkas Üniversitesi	35	55-60	
58	Uşak Üniversitesi	61	55-60	
59	Çankırı Karatekin Üniversitesi	90	45-50	
60	Adnan Menderes Üniversitesi	41	55-60	
61	Marmara Üniversitesi	59	55-60	
62	Pamukkale Üniversitesi	65	55-60	
63	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	38	55-60	
64	Karabük Üniversitesi	54	55-60	
65	Namık Kemal Üniversitesi	50	55-60	
66	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	67	55-60	
67	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	19	60-65	
68	Dokuz Eylül Üniversitesi	60	55-60	
69	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	37	55-60	
70	Mersin Üniversitesi	76	50-55	
71	Cumhuriyet Üniversitesi	69	50-55	

72	Artvin Çoruh Üniversitesi	55-60	58	55-60	
73	Dicle Üniversitesi		75	50-55	
74	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi		28	55-60	
75	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi		51	55-60	
76	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi		40	55-60	
77	Abant İzzet Baysal Üniversitesi		66	55-60	
78	Uludağ Üniversitesi		56	55-60	
79	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi		71	50-55	
80	Hitit Üniversitesi		53	55-60	
81	Adıyaman Üniversitesi		77	50-55	
82	Kocaeli Üniversitesi		64	55-60	
83	Niğde Ömer Halis Üniversitesi		-	-	
84	Siirt Üniversitesi		36	55-60	
85	İzmir Demokrasi Üniversitesi		-	-	
86	Galatasaray Üniversitesi		92	45-50	
87	Gümüşhane Üniversitesi		84	50-55	
88	Hakkâri Üniversitesi		73	50-55	
89	Bitlis Eren Üniversitesi		87	50-55	
90	Muş Alparslan Üniversitesi		88	50-55	
91	Dumlupınar Üniversitesi		79	50-55	
92	Erzincan Üniversitesi		62	55-60	
93	Trakya Üniversitesi		85	50-55	
94	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi		52	55-60	
95	Afyon Kocatepe Üniversitesi		-	-	
96	Bozok Üniversitesi		82	50-55	
97	Aksaray Üniversitesi		74	50-55	
98	Sinop Üniversitesi		44	55-60	
99	Mardin Artuklu Üniversitesi		96	45-50	
100	Bülent Ecevit Üniversitesi		81	50-55	
101	Alanya Alaattin Keykubat Üniversitesi		55-60	91	45-50
102	Sağlık Bilimleri Üniversitesi		47	55-60	
103	Ardahan Üniversitesi		78	50-55	
104	Iğdır Üniversitesi		83	50-55	
105	Kırklareli Üniversitesi		89	45-50	
106	Mimar Sinan Üniversitesi		93	45-50	
107	Şırnak Üniversitesi		45-50	97	40-45
108	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi		40-45	95	45-50

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Devlet üniversiteleri ve fakülteleri sıralaması (DÜS), devlet üniversitelerini akademik teşvik puanını esas alarak sıralayan bir sistemdir. Uluslararası sistemler incelendiğinde her ülkenin ulusal dinamikleri ve bağlamsal faktörleri üniversitelerin sıralamalarındaki yerleri konusunda belirleyici olmaktadır. Dünya üniversitesi tanımını ortaya atan yükseköğretimin küresel oyuncuları, sıralama sistemlerinin de kurallarını belirlemekte ve sonuçlar bu kurallara göre yorumlanabilmektedir. Bu bağlamda küresel anlamda akademik kapitalizmin, eğitim politikalarındaki liberal ve rekabetçi politikaların sonucu olarak yükseköğretim rekabet alanı haline gelmiş ve yükseköğretim kurumları bu yarışma sürecinin içine girmişler veya girmeye zorlanmışlardır. Türk üniversitelerinin de bu sıralamalarındaki yeri her yıl daha da yakından izlenir hale gelmiştir. Yükseköğretimdeki bu rekabetçi ortam ve bu rekabetçi ortamda üniversiteleri birbirleriyle karşılaştırmayı amaçlayan sıralama sistemleri aynı zamanda yükseköğretimin medyatik yönünü de ortaya çıkarmıştır. Ancak konunun

ulusal bağlamda değerlendirilmesi de büyük önem taşımaktadır. Türkiye’de sıralama sistemleri konusunda farklı girişimler bulunmaktadır. Bu girişimler içinde DÜS metodolojik bakımdan ve sonuçları bağlamında değerlendirildiğinde Türkiye’de üniversitelerin sıralamasında;

- objektif kriterler kullanılması (bireysel fikir ve düşünceye dayalı anket vb. uygulamaları barındırmaması),
- ürün olarak çeşitliliğin dahil edilmesi (dokuz faaliyet türünü kullanması),
- resmi ve öz raporlamaya dayalı olması (puanların belirlenmesinde komisyon onayı olması),
- üniversite büyüklüğünün sonuçları etkilememesi için düzeltilmiş akademik teşvik puan ortalamasının kullanılması açısından güçlü yönleri sahiptir.

Ancak belirtilen güçlü yönlerin yanında;

- öğretim uygulamalarına ilişkin göstergelerin kullanılmaması ve
- tanınırlığa ilişkin göstergelerin eksikliği bakımından zayıf yönleri sahiptir denilebilir.

2016, 2017 ve 2018 DÜS sonuçları incelendiğinde ise ortalama olarak her üç yılda da Profesör olan akademisyenler en üst sırayı almıştır. En düşük ortalama ise 2016 yılında öğretim görevlilerinin, 2017 ve 2018 yıllarında okutmanların olmuştur. Teşvikten yararlananların sayısı 2017 ve 2018 yılında artmış ve sayıca en büyük artış

yardımcı doçent kadrosunda olan akademisyenlerde görülmüştür. Fakülte türlerinin puanlarının ortalamaları sıralandığında en yüksek puan ortalamasına sahip ilk üç fakülte türü (i) Su Ürünleri, (ii) Eczacılık ve (iii) Orman Fakültelerine aittir.

KAYNAKÇA

- Altbach, P. (2015). The dilemmas of ranking. *International Higher Education* 42, 1-2.
- Bothwell, E. (2015). Top 30 African universities: Times Higher Education reveals snapshot university ranking. *Times Higher Education*, 31.
- Chen, J. S. ve Feng, X. (2015). Materials Research at Shanghai Jiao Tong University. *Advanced Materials*, 27(3), 400-402.
- Çakır, M. P., Acartürk, C., Alaşehir, O. ve Çilingir, C. (2015). A comparative analysis of global and national university ranking systems. *Scientometrics*, 103(3), 813-848.
- Ferreira, J. M. M. ve Pechincha, P. (2015). *A Universidade do Porto no University Ranking by Academic Performance URAP 2014-2015 field based rankings*. Reitoria: Universidade do Porto.
- Hazelkorn, E. (2015). *Rankings and the reshaping of higher education: The battle for world-class excellence*. Springer.
- Marginson, S. (2014). University rankings and social science. *European Journal of Education*, 49(1), 45-59.
- Yükseköğretim Kurulu (2016). *Akademik teşvik yönetmeliği*. http://yok.gov.tr/documents/10279/30318223/Akademik_Tesvik_Odenegi_Yonetmeliği_31_12_2016_Resmi_Gazete_Yayın_Tarihi.pdf
- Yükseköğretim Kurulu (2018). <http://akademik.yok.gov.tr>